

Modernizácia výtahu

Téma obnovy bytového domu je na Slovensku v posledných rokoch veľmi zaujímavá. Staré panelové či tehlové bytovky a domy sa dostávajú do kritickej situácie z technického a technologického hľadiska. Jedným z aspektov, ktorý je treba riešiť, je aj výmena, resp. rekonštrukcia výťahov. A to nielen z hľadiska možných úspor elektrickej energie, ale najmä z hľadiska bezpečnosti užívateľov.

Na úvod témy je potrebné konštatovať, že výťahy vyrobené pred r. 2003 nevyhovujú medzinárodným normám. Ide najmä o bezpečnosť prepravovaných osôb a mechanikov, ktorí vykonávajú údržbu. Na tomto mieste si treba uvedomiť aj zodpovednosť a úlohu vlastníkov bytov a správcu bytového domu, pretože ich rozhodnutia budú mať dlhoročný finančný, technický a niekedy aj právny dopad na celý dom. Prevádzkovatelia výťahov totiž nesú plnú právnu zodpovednosť pri akomkoľvek úraze alebo spôsobení ujmy na zdraví, a preto je veľmi dôležité, aby sa snažili postupne odstraňovať bezpečnostné riziká v zmysle noriem.

Možnosti rekonštrukcií výťahov

Keďže nie je možné naraz vymeniť 40 000 výťahov nainštalovaných v Slovenskej republike, norma pripúšťa postupné odstraňovanie bezpečnostných rizík. Najprv sa odstraňujú veľmi nebezpečné, ktoré priamo ohrozujú zdravie a život, až po menej nebezpečné. Združenia vlastníkov bytov by mali žiadať servisné organizácie, aby prevádzkovateľovi odovzdali formulár, v ktorom sú tieto bezpečnostné riziká zaradené do určitých prioritných úrovní. Na základe tohto formulára sa prevádzkovateľ musí rozhodnúť pre postupný spôsob odstraňovania porúch, alebo pre radikálne riešenie. Treba si uvedomiť, že do

údržby starých nebezpečných zariadení sa vkladajú ročne nemalé peniaze. Po rekonštrukcii by sa vykonával už len nevyhnutný servis (revízie), na ostatné poruchy sa vzťahuje záruka (24 až 36 mesiacov). Výmena celého zariadenia naraz je preto z ekonomického a technického hľadiska najvýhodnejšia. Pri čiastočných výmenách je potrebné uskutočňovať ich v súlade s normami (v tzv. balíkoch). Napr. pri výmene rozvádzača treba tiež zrušiť pohyblivú podlahu a stop tlačidlo v kabíne, namontovať automatické dvere, obojstrannú komunikáciu stop tlačidlo na kabíne a v šachte. V každom prípade vymenené komponenty musia byť pri postupnej výmene

kompatibilné a musia byť certifikované v súlade s normami (STN EN 80-1).

Účelom modernizácie výťahu je mimo odstránenia bezpečnostných rizík zlepšenie technických parametrov výťahu. Napríklad zväčšenie rozmerov kabíny, zväčšenie nosnosti a rýchlosti, montáž automatických dverí, monitoring výťahov diaľkovým prenosom, komunikácia z kabíny do servisnej firmy, úprava komponentov pre prepravu imobilných osôb a iné. Vzhľadom na stúpajúce ceny energií je zaujímavá ponuka nových riešení pre pohon výťahov. Ide o pohony, ktoré sa vyznačujú veľmi nízkou spotrebou elektrickej energie. Napríklad pre výťah nosnosti 350 kg stačí pohon s výkonom 1,5 kW (úspora energie oproti starým pohonom je cca 50 %). Problémom býva aj ohradenie výťahových šacht drôteným pletivom. Ukazuje sa, že najnižšie náklady vyžaduje taká úprava, keď sa pletivo obloží sadrokartónovými doskami. Štandardom sú vonkajšie a kabínové tlačidlá s LCD displejom umiestnené v každej stanici a v kabíne.

Ďalšou úsporou elektrickej energie a zväčšením prepravnej kapacity sa dosiahne pomocou obojsmerného zberného riadenia (Simplex) alebo spojením viacerých výťahov do spoločného riadenia – obojsmerné skupinové (DUPLEX). V ponuke môže byť aj automatická núdzová jazda pri výpadku prúdu, možnosť vracania elektrickej energie späť do siete – rekuperácia či požiarne jazda pri pripojení signálu s EPS.

Výber dodávateľa

Pri výbere dodávateľov je potrebné oboznámiť sa podrobne s rozsahom vykonaných prác a s technickými vlastnosťami, ktoré bude mať zariadenie po výmene. Ponuka musí obsahovať všetky práce, ktoré súvisia s renováciou výťahu. Pozorne treba skontrolovať, či ponuka obsahuje aj súvisiace práce, najmä stavebné práce, montáž osvetlenia šachty, úpravu samotnej šachty, ak nevyhovuje, montáž lešenia, úpravu prístupovej cesty do strojovne, poklopu, vstupných dverí, vetrania podlahy, prívodu prúdu a úpravy predných stien šachty.

Častým paradoxom je skutočnosť, že sa pri výbere dodávateľa porovnávajú ceny technologicky a kvalitatívne rozdielnych zariadení. Informácie o výhodnosti systému, ktoré má zákazník od obchodných zástupcov firiem, je potrebné porovnať s informáciami, ktoré môžu

poskytnúť prevádzkovatelia už vykonaných rekonštrukcií. Tieto sú často v rozpore s informáciami firiem. Existujú skúsenosti prevádzkovateľov, že po vykonanej rekonštrukcii majú vysoké prevádzkové náklady, problémy s obsluhou, problémy majú starší a imobilní občania. Spoločenstvá a iní klienti dostávajú nesprávne informácie o nevhodách použitia automatických dverí, pritom je to štandard v EÚ a vo svete. Je všeobecne známy prípad, keď po rekonštrukcii výťahov v nemocnici sa do kabíny nezместilo lôžko. Ďalším častým javom pri kompletných výmenách výťahov je fakt, že niektoré spoločnosti ponechávajú staré komponenty, napr. vodidlá a protiváhy výťahov s cieľom ponúknuť nižšiu cenu. V prípade vodidiel, ktoré nemajú zámkovanie, ide o nevyhovujúci komponent v zmysle noriem. V niektorých prípadoch sú presadzované technológie nových bezstrojovných výťahov. Pritom ich použitie pri rekonštrukciách výťahov so strojovňami je zbytočné a nepredstavujú žiadnu výhodu.

Je potrebné porovnať tiež dĺžku záruky a cenu servisu počas záruky. Súčasťou cenovej politiky niektorých spoločností je totiž ponúknuť relatívne nižšiu cenu renovácie výťahu, pričom zariadenie je náročné na servis a nižšia nadobúdacia cena sa kompenzuje vyššou cenou servisných prác.

Denne sa presvedčame ako sa vo veľkom zneužíva nevedomosť občanov. Vymenené komponenty nezabezpečujú odstránenie bezpečnostných rizík, nerešpektujú predpisy o nosnosti výťahu v závislosti od plochy kabíny, používajú sa nevhodné prevodové pohony, ktoré zaťažujú životné prostredie. Ignorujú sa možnosti zväčšenia plochy kabíny a nosnosti aj tam, kde to dovoľujú veľkoryso riešené šachty. Vymenené komponenty pri komplexnej rekon-

štrukcii sú nevhodné a musia sa znovu meniť, napr. stroje s pôvodnou nosnosťou výťahu, busové dvere v kabíne, tzv. adaptéry v rozvážači a drahé obklady starých kabín bez výmeny rámov a obojsmerných zachytávačov.

Pri výberovom konaní na rekonštrukciu výťahu sa preto odporúča zhodnotiť cenu servisu, kvalitu komponentov a referencie firmy z predošlých zákaziek. Je všeobecne známe, že najnižšiu a najvyššiu cenu by mala výberová komisia vylúčiť. Často je vhodné prihliadať na skúsenosti s miestnymi firmami, ktoré bývajú operatívnejšie. Informácie môžu poskytnúť organizácie (autorizované osoby), ktoré vykonávajú dozor vyhradených technických zariadení – TÜV SÜD Slovakia, s. r. o., Technická inšpekcia, a. s., prípadne Čech výťahárov Slovenska.

Čo má zákazník požadovať

Pri čiastočných opravách treba požadovať komponenty (rozvážač, revízne súpravy na kabíne, zámky, atď.), ktoré pri výmene ďalších dielov (automatické dvere, zberný systém, dvojrychlostný alebo regulovaný pohon) budú zabezpečovať kompatibilitu riadiaceho systému a nebude potrebné tieto diely nahradiť novými. Vo všeobecnosti treba požadovať moderné systémy, ktoré zabezpečia vyšší komfort, bezpečnosť, zvýšenie prepravnej kapacity a zníženie prevádzkových nákladov. Po vykonanej oprave alebo modernizácii sa jednoznačne odporúča trvať na vykonaní predpísaných skúšok a odozdani certifikátov a prehlásení o zhode v zmysle noriem. S

Text: Pavol Tuchyňa

Foto: autor

Autor je zakladajúcim členom Cechu výťahárov Slovenska a jeho predsedom.